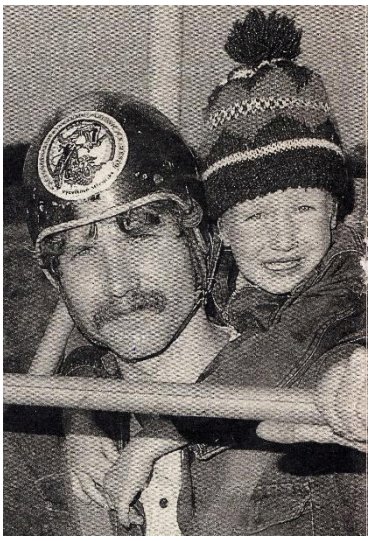
Josef Hlavatý

Narodil se 1964 v Jablonci nad Nisou. Jeho dědečkovi komunisté sebrali podnik, celá rodina pak byla systémem šikanována: jeho matka nesměla studovat, on sám málem skončil ve vězení jen proto, že si na motorku namaloval americkou vlajku. Nemohl studovat vysněný design automobilů, přišel dvakrát o práci poté, co odmítl vstup do komunistické strany. Celou dobu jej také rozčilovala zastaralost československého automobilového průmyslu, protože vedení KSČ odmítalo inovace.

Roku 1988 se rozhodl s ženou a dvěma dětmi k emigraci. Povolení k výjezdu do Jugoslávie však dostala jen jeho žena a mladší syn, těm se pak povedlo přejít hranici na západ. On sám si podomácku sestavil rogalo, trubky tajně dopravil na „dovolenou“ u hranic a sestavil, se synkem v batohu, pár doklady a penězi překonal střeženou železnou oponu. „Řekl jsem si – smrt nebo život. Nechtěl jsem v tomto systému žít.“ Strážní věž jej sice zahlédla, pohraničníci však nestihli reagovat. Rodina Hlavatých se šťastně sešla v Rakousku, kde již zůstala.

(zdroj, upraveno a kráceno https://www.pametnaroda.cz/cs/hlavaty-josef-1964)

Petr Esterka

Narodil se roku 1935, rozhodl se stát se knězem. V roce 1950 při studiích na biskupském gymnáziu zažil, jak komunisté násilím odvlekli do pracovních táborů 2900 mnichů, protože církev byla režimem považována za nebezpečnou a nepřátelskou. Po roce 1956 pracoval jako vychovatel, byl však pro své protikomunistické názory pod neustálým dohledem Státní bezpečnosti jako nebezpečná osoba. Nakonec se rozhodl pro útěk z Československa se svým kamarádem Josefem Šupou.

Petr přes tatínka získal kontakt na údajného převaděče ze Slovenska, ale šlo o agenta Státní bezpečnosti, na což rodina přišla včas. Kvůli odhalení bylo rozhodnuto o okamžitém odchodu, a to i s kamarády. Chlapci vyskočili z jedoucího vlaku před Mikulovem, protože stanice byla hlídaná. Nakonec se proplížili k hranicím. To už byla tma. Dostali se k drátům. „Byly to tři řady, mezi nimi prostor asi metr. Dva jsme stříhali. Museli jsme si hlídat, abychom do něčeho ještě nekopli. Byl tam drát, který nebyl vidět. Asi už to bylo nad ránem, protože jsme si ho všimli. Zavadit o něj by znamenalo spustit signál.“ Nakonec se na západ prostříhali. Státní bezpečnost se pak na rodině Petra v Československu mstila – rodiče byli vyhozeni z práce, sourozenci nesměli studovat, rodina byla dlouhá léta sledována tajnými agenty. Petr se nakonec stal vojenským kaplanem v USA a v roce 1999 biskupem v Brně, kam se vrátil po pádu komunismu.

(zdroj, upraveno a kráceno https://www.pametnaroda.cz/cs/esterka-petr-20160610-0)

Robert Ospald

Narodil se 1951, byl jako mladistvý krátce vězněn kvůli obvinění z krádeže a pod trvalým soudním dohledem. „Člověk se musel hlásit a vykládat, kde byl, co zažil, kde nebyl. Velice brzo jsem zjistil, že to dělat nebudu. Ne, že se nebudu hlásit – udělat to třikrát, byl by to už trestný čin. Ale že jim nebudu nic říkat. Protože jsem zjistil, že když jim člověk řekne: „Byl jsem tam a tam,‘ tak oni tam potom šli, vyptávali se a znechutili přátelům kontakt s tím člověkem.“

Nakonec se s kamarádem z karate rozhodl k emigraci. Nakonec se ale jako nejreálnější jevila možnost dostat se přes hranici po drátech vysokého napětí. Oba muži se domluvili, že sestrojí vozíky, na nichž přejedou hranici v závěsu pod dráty. Na třetí pokus se jim to povedlo.

Dne 19. července 1986 v šest hodin ráno se Robert se Zdeňkem vynořili v rakouské obci Kleinhaugsdorf. Jeho kamarád zůstal v Rakousku, Robert se dostal do USA.

(zdroj, upraveno a kráceno https://www.pametnaroda.cz/cs/ospald-robert-20180225-0)

Jiří Barteček

Narodil se 1954, vyrůstal v rodině s polskými kořeny, československé úřady však rodině v přeshraničním kontaktu bránily. Jiří nazýval komunistický režim „čertovským systémem“. Ještě za studií se několikrát pokusil utéct přes hranice, pokus však ze strachu nikdy nedokončil.

Na vojnu byl poslán na Slovensko k oddílu pohraniční stráže, kde byl psychicky velmi zdeptaný. „Rozkázali nám, že máme zařvat: ‚Stůj! Ruce vzhůru!‘ Kdyby se nezastavil, měli jsme vystřelit do vzduchu. A kdyby ani potom nezastavil, měli jsme pálit po něm. Jeden z těch ‚furťáků‘ také ale říkal, že mrtvý člověk prý nemluví. To znamenalo, že kdybych ho rovnou odpráskl, bylo by to v pořádku. Myslím, že si to tak přáli. Prostě zastřelit. Mrtvý nemluví.“

Úsek, kam byl přidělen jako psovod byl u řeky obestavěn tzv. signální stěnou – dráty, které při kontaktu s někým zapnuly poplašní zařízení. V takovou chvíli měl rozkaz vypustit psa, který narušitele hranice zastavil, případně roztrhal. Pod límcem zelené vojenské bundy nosil Jiří Barteček zapíchnutý špendlík. „V brance byl uzavřený elektrický okruh. Vedla tam obyčejná dvojlinka v bílé objímce. Stačilo vzít špendlík a propíchnout tu dvojlinku. Okruh zůstal uzavřený, mohl jsi otevřít branku a jít, kam jsi chtěl. Když nám kluci přinesli pivo, tak jsme si pro něj takhle chodili. Přes signální stěnu, která žádný signál nevysílala. Divím se dodnes, že se to v Československu nerozkřiklo. Kdo chtěl odejít a měl špendlík, klidně mohl jít. Zapíchl by špendlík. Otevřel branku. Prošel branku. Žádný signál. A pryč.“ Jiří si takto během jedné ze svých hlídek otevřel cestu přes hranici a přeplaval řeku Moravu do Rakouska, nakonec vybudoval v USA prosperující firmu.

(zdroj, upraveno a kráceno https://www.pametnaroda.cz/cs/bartecek-jiri-1954)

František Wiendl

Narodil se roku 1923 do hrdiny legionáře, hrdiny z první světové války. Jeho otec se zúčastnil odboje také za druhé světové války, kdy založil odbojovou skupinu Lidice, celá rodina byla vždy zaměřená proti totalitám. Po druhé světové válce upozorňovali přátele, aby nevěřili slibům komunistů, avšak marně. Po komunistickém převratu v únoru 1948 se otec se synem rozhodli postavit komunistické straně, očekávali totiž vypuknutí války mezi Západem a Východem v přesvědčení, že „Západ to tak nenechá". Jeho matka a otec byli však zatčeni Státní bezpečností, roku 1949 se František rozhodl stát převaděčem a pomáhat komunisty pronásledovaným lidem překonávat hranice.

Vytvořil trasu, kterou se mu podařilo převádět lidi přes hranice do Německa a on se mohl vracet nepozorovaně zpět. Nakonec byl však v listopadu 1949 dopaden díky udavači, který si u něj objednal převedení přes hranice. Po mučení státní bezpečností byl odsouzen k vězení a pracovním táborům, ven se dostal na amnestii až roku 1960.

(zdroj, upraveno a kráceno https://www.pametnaroda.cz/cs/wiendl-frantisek-20190213-0)

Jan Prošvic

Jana Prošvice do pasti nalákal agent-provokatér poté, co komunisté znárodnili jeho továrny na elektrospotřebiče v Libni a Hlinsku a Státní bezpečnost továrníka zatkla a vyhrožovala mu věznění. Po jeho propuštění z pankrácké věznice navštívil Prošvicovy „Američan Johny", který nabízel, že jeho rodině pomůže s emigrací.

Krátce před půlnocí je agent státní bezpečnosti vydávající se za převaděče zavedl na falešnou úřadovnu CIC, jejíž zřízení v opuštěném domku vzdáleného asi 500 metrů od hranice dostal za úkol. Detaily už dotvořili estébáci sami. Na skříni stál poměrně velký obraz amerického prezidenta Trumana a na něm po straně byla pověšena americká vlajka. Vedle obrazu stála do poloviny plná lahev whisky s několika skleničkami. Nechyběly ani balíčky amerických cigaret, americké knihy a další maličkosti, které měly příchozí utvrdit v tom, že skutečně vešli do kanceláře amerického důstojníka kontrarozvědky CIC (Counter Intelligence Corps).

Děti dostaly švýcarskou čokoládu a důstojník Prošvicovy laskavě vyslechl. Každý si dokáže představit úlevu rodiny, která si myslela, že to nejhorší má za sebou. Poté však přišel šok, když všechno „Američanům" vypověděli, následovalo zatčení. Jan Prošvic byl poté odsouzen k nuceným pracem, ale krátce po svém odsouzení dokázal uprchnout z lágru, a ještě v roce 1948 přejít do Německa a poté do Velké Británie. Žena se čtyřmi dětmi však musela zůstat bez prostředků v komunistickém Československu.

Během tzv. akce Kámen byly Státní bezpečností do pasti chyceny stovky nevinných lidí, prchající před komunistickým režimem.

(zdroj, upraveno a kráceno https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/zakladatel-firmy-eta-prvni-obeti-akce-kamen)

Josef Hasil

Narodil se roku 1924. Po válce nastoupil ke Sboru národní bezpečnosti (policie). Byl nasazen ke stráži hranice, ale po únoru 1948 začal namísto odchytu emigrantů pomáhat s kolegou Zdeňkem Vyletou emigrantům s na Západ, ale velmi brzy byl zatčen a odsouzen k devíti letům vězení v pracovním táboře, odkud však uprchl. Josef Hasil po přechodu hranice navázal (stejně jako jeho bratr Bohumil) spojení s americkou zpravodajskou službou CIC, předchůdkyní CIA.

Přestože riskovali opětovné zatčení a pravděpodobně i jistou popravu, společně s bratrem převáděli z Československa uprchlíky – od matek s dětmi po důležité politiky, zároveň spolupracovali s odbojem a vybudovali rozsáhlou síť informátorů. Do aktivit se zapojil i bratr Julius, který se později usadil v Kanadě. V materiálech StB je nepolapitelný agent-chodec Josef Hasil nazýván Králem Šumavy. Při jednom společném přechodu v září 1950 bratra Bohumila zastřelila stráž. Ani zbytek Hasilovy rodiny neušel krutým perzekucím. Jakmile byla dobudována tvrdě hájená hranice, emigroval Josef v roce 1954 trvale do USA. Zde se oženil s Eliškou (rozenou Pokornou), pracoval mimo jiné jako kreslič v automobilce General Motors a zapojil se do českých spolků a farností. V roce 2001 mu prezident Václav Havel udělil Medaili Za hrdinství. Během své éry agenta-chodce pomohl k útěku třem stovkám lidí. Komunisté z něho v propagandistickém filmu Král Šumavy (1959) udělali zločince narušujícího hranice.

(zdroj, upraveno a kráceno https://www.pametnaroda.cz/cs/hasil-josef-1924)

František Gajda

Tak jako byl Josef Hasil Král Šumavy, mohl by být František Gajda Král lužních lesů. Do své smrti v říjnu 1950 pomohl tento rodák z Lanžhota stovkám lidí, kteří se nedokázali vypořádat s novým komunistickým vedením země, s útěkem na Západ. V té době sice ještě nekopírovaly státní hranici drátěné zátarasy, ale uprchlíci se museli skrývat celou cestu až do Vídně, protože území mezi Československem a hlavním městem Rakouska bylo až do roku 1955 pod okupační správou Sovětského svazu.

František Gajda nakonec pomohl pomocí gumových člunů spuštěných na Dyji překonat hranici i své manželce a dětem. Když se za nimi chtěl vydat a už definitivně opustit Československo, pohraniční stráž už na něj v lese čekala a při první příležitosti ho zastřelila. Komunisté poté tělo Malého Franty, jak mu v okolí říkali, naložili na káru a triumfálně vezli středem vesnice. Slavný převaděč měl být jakožto nepřítel režimu pohřben na smetišti vedle márnice. Ale díky svým přátelům byla jeho rakev tajně přemístěna do rodinného hrobu. Leží tak vedle své roční dcerky, kterou přejel opilý ruský voják při osvobozování v květnu 1945.

(zdroj, upraveno a kráceno https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/tankem-rogalem-po-dratech-i-tak-se-utikalo-za-svobodou-336797)